

การศึกษาเชิงวิเคราะห์เรื่องขั้นกalemปกรณ์

นาย ณรงค์ฤทธิ์ ติริวงศ์

๐๐๖๘๐๔

ศูนย์วิทยทรพยากร

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต

ภาควิชาภาษาตะวันออก

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ. ๒๕๖๓

An Analytical Study of Jinakālamālīpakaraṇam

Mr. Comkrit Siriwong

ศูนย์วิทยทรัพยากร
อุปราชกรรัตนหินวิทยาลัย

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Arts
Department of Eastern Languages
Graduate School
Chulalongkorn University

1980

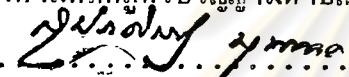
หัวขอวิทยานิพนธ์ การศึกษาเชิงวิเคราะห์เรื่องขั้นกalemalaiprakas

โดย นายคุณกฤษณ์ ศิริวงศ์

ภาควิชา ภาษาต่างประเทศ

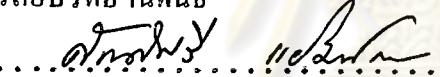
อาจารย์ที่ปรึกษา รองศาสตราจารย์ วิสุทธิ์ บุชยกุล

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาด้านมนุษย์

 .. คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

(รองศาสตราจารย์ ดร. สุประดิษฐ์ บุนนาค)

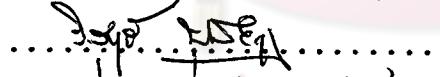
คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

 .. ประธานกรรมการ

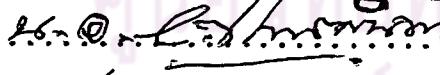
(รองศาสตราจารย์ ดร. ก้าวศิริ แย้มนัดดา)

 .. กรรมการ

(ศาสตราจารย์ ม.ล. จิรายุ นพวงศ์)

 .. กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ วิสุทธิ์ บุชยกุล)

 .. กรรมการ

(อาจารย์ นราอากาสเมโอพิเศษ แย้ม ประพันธ์ทอง)

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

หัวข้อวิทยานิพนธ์ การศึกษาเชิงวิเคราะห์ ร่องรอยนักกลมมาลีปกร

ชื่อ นาย คอมกฤษณ์ ศิริวงศ์

อาจารย์ที่ปรึกษา รองศาสตราจารย์ วิสุทธิ์ บุญยกุล

ภาควิชา ภาษาต่างประเทศ

ปีการศึกษา ๒๕๖๓

บทคัดย่อ

วิทยานิพนธ์เรื่องนี้มีจุดมุ่งหมายเนื้อศึกษาเชิงวิเคราะห์ชั้นกลมมาลีปกรซึ่งเป็นคัมภีร์บาลีพระรัตนปัญญาธรรม พระภิกขุชาด เชียงใหม่จนาขันเมื่อ พ.ศ. ๒๐๖๐ สัญพระเมืองแก้วกรองลงนาใหญ่ในด้านต่าง ๆ โดยใช้ชั้นกลมมาลีปกรลับบันพิมพ์ภาษาบาลีของกรมศิลปากรตรวจสอบชำราบแล้ว เป็นต้นฉบับ

เนื้อหาของวิทยานิพนธ์ แบ่งออกเป็น ๖ บท บทแรกเป็นบทนำ ชั้นกล่าวถึงหัวข้อวิทยานิพนธ์ ตลอดจนวิธีดำเนินการวิจัย บทที่ ๒ ว่าด้วยประวัติภูริจนาคัมภีร์ จุดมุ่งหมายในการรจนาคัมภีร์ของก้า และต้นฉบับชั้นกลมมาลีปกรลับบันต่าง ๆ บทที่ ๓ เป็นการศึกษาเนื้อเรื่องและศึกษาเชิงวิเคราะห์มากของเนื้อเรื่อง บทที่ ๔ เป็นการศึกษาเชิงวิเคราะห์ลักษณะคำประพันธ์ ลักษณะการใช้ภาษา และอัลังการท้าสครีในชั้นกลมมาลีปกร บทที่ ๕ ชนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมที่สำคัญที่กล่าวถึงในชั้นกลมมาลีปกร บทที่ ๖ เป็นบทสรุป

ชั้นกลมมาลีปกร ได้รวมรวมเนื้อเรื่องมาจากลัมภุหรูหทกฯสนา ดำเนินและเรื่องที่เล่าสืบกันมา เช่น คัมภีร์มหาวงศ์ และตัวนานมูลกาสนา เป็นต้น มีลักษณะ คำประพันธ์เป็นแบบร้อยแก้ว และร้อยกรองผสมกัน ที่เรียกว่า วิมลสสะ มีการใช้ชื่อของบุคคล และสถานที่ใน lananai ไทย เป็นภาษาบาลี โดยเลียนเสียงเดิมบาง หรือแปลส่วนประกอบของชื่อเหล่านั้นเป็นภาษาบาลีบาง เป็นต้น คัมภีร์เหล่านี้ก็ภูริจนาได้พยายามดำเนินตามหลักเกณฑ์ต่าง ๆ ในด้านอัลังการท้าสครี ตามแนวทางที่เป็นที่นับถือกันอยู่ในวงการ

ภาษาบาลีโดยเฉพาะคัมภีร์สูโพธารังการ เป็นหลัก มีความงามในคำนุณ และพยายามเลี่ยง
ข้อบกพร่องค้าง ๆ ที่เป็นโทษเท่าที่จะทำได้ อาจกล่าวได้ว่าคัมภีร์เล่มนี้แม้ว่าจะเป็นคัมภีร์
ทางพุทธศาสนาถ้าตาม กวีผู้รจนาคัมภีร์ได้รจนาให้เกิดสรรษคดีความไฟแรงและความ
สวยงามตามสมควร นอกจากนี้ยังให้ความรู้ในด้านขนบธรรมเนียมประเพณี และวัฒนธรรม
ของล้านนาไทยทางด้านศาสนา การเมือง และความเชื่อในด้านไสยาสตร์ในสมัยนั้น
อีกด้วย。

ศูนย์วิทยทรัพยากร จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

THESIS TITLE An Analytical Study of Jinakalamālipakaranam

NAME Mr. Comkrit Siriwong

THESIS ADVISOR Associate Professor Visudh Busyakul

DEPARTMENT Eastern Languages

ACADEMIC YEAR 1980

ABSTRACT

The purpose of the present thesis is to conduct an analytical study of the Pali Jinakalamālipakaranam text which was composed by Phra Ratanapaññā Thera of Chiangmai City in B.E. 2060 in the reign of Phra Muang Keo of Lanna Thai Kingdom.

The Pali text which is employed in this research is the one edited and published by the Fine Arts Department in B.E. 2517.

The thesis is divided into 6 chapters. The first chapter is an introduction, giving the thesis title and research methods. The second chapter gives the biography of the author and his purpose in writing the text, the condition and other comments on the manuscripts which are available for study at present. The third chapter is the analytical study of the content of the text and its sources. The fourth chapter analyses the prosodial varieties, the style, language and poetic refinements employed in the text. The Lanna Thai tradition and other important conventions

which are recorded in the text is discussed in fifth chapter. The sixth chapter is the conclusion.

The content of *Jinakālamālipakaranam* is made up of facts collected from various Buddhist texts such as *Mahāvamsa Mūlasāsana* and others. It is written in prose, interspersed with verses here and there, in the style called *Vimissa* in Pali. As regards the Thai names of persons and places in Lanna Thai, the author sometimes uses Pali words which imitate the Thai sounds, sometimes the spelling of Thai words are kept if such a form can pass as a pseudo - Pali term. Sometimes each member of the Thai name is translated word by word in the Pali name in the text. The author keeps his Pali style of writing on *Alankāra* within the accepted poetic tradition conforming to *Subodhālankāra*, a popular Pali text on *Alankāra* in general, which renders the text beautiful with qualities (*guna*) and minimum (*dosa*). Although it is written in Pali and on Buddhism, it is a work of literary beauty and gives knowledge about the culture and practice of the people of Lanna Thai at that time, including their religion, superstitious beliefs, politics and others.

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์เรื่องนี้ สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยความเมตตาช่วยเหลือของผู้มีพระคุณ
หลายท่าน ซึ่งผู้วิจัยขอโอกาสอภิปรักษาความรู้ไว้ ณ ที่นี่ ด้วยความเคารพ และน้อมรำลึกถึง
พระคุณเป็นอย่างสูง

ผู้วิจัยขอกราบรำลึกถึงพระคุณของคณาจารย์ทุกท่านในแผนกวิชาภาษาตะวันออก
สาขาวิชาภาษาบาลี - สันสกฤต คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ทั้งอาจารย์
ประจำแผนกและอาจารย์พิเศษที่ได้เป็นผู้ประพันธ์ประจำสาขาวิชาความรู้ดัง ๆ อันเป็นผลทำให้
ผู้วิจัยสามารถเขียนวิทยานิพนธ์สำเร็จได้อย่างดี

รองศาสตราจารย์ วิสูฐ พุชยกุล ซึ่งเป็นอาจารย์ผู้ควบคุมการวิจัย
อาจารย์กรุณาในคำแนะนำในการศึกษาคนด้วน สรุปเวลาตรวจแก้ไขล้านนา และขอบพร่อง
คง ๆ อย่างสมำเสมอตั้งแต่เริ่มนจนสำเร็จเรียบร้อย

ศาสตราจารย์ ม.ศ. จิราภรณ์ อารย์พิเศษ รองศาสตราจารย์
ดร. ศักดิ์ศรี แย้มนัดดา อารย์ประจำแผนกวิชาภาษาไทย คณะอักษรศาสตร์ จุฬา -
ลงกรณ์มหาวิทยาลัย ได้กรุณาแนะนำแก้ไขข้อความและถ้อยคำสำนวนบางประการ แกะแซนนำ
แนวทางในการเขียนวิทยานิพนธ์ ซึ่งเป็นประโยชน์อย่างมาก

อาจารย์ นาวาอากาศเอก(พิเศษ) แย้ม ประพันธ์ทอง อารย์พิเศษ ได้
กรุณาแนะนำและแก้ไขการวิเคราะห์หลังการนำเสนอผลงานวิจัย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ปราลี พาหานิช อารย์ประจำแผนกวิชาภาษา
ตะวันออก คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ได้ให้ความเมตตาแก่ผู้วิจัยในการเขียน
วิทยานิพนธ์ และกรุณาให้คำแนะนำลือหลายฉบับ เพื่อใช้ในการค้นคว้าเป็นอย่างมาก

อนึ่ง บรรดาญาติมิตร ผู้มีส่วนช่วยเหลือและแสดงน้ำใจตลอดมาทั้งหมด ขอได้รับ
ความขอบคุณจากผู้วิจัย ณ โอกาสนี้ด้วย .

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย.....	๑
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	๑
กิตติกรรมประกาศ.....	๒
บทที่	
๑. บทนำ.....	๑
ความเป็นมาของปัญหา.....	๑
วัตถุประสงค์และขอบเขตของการวิจัย.....	๓
ประโยชน์ที่ได้จากการวิจัย.....	๔
วิธีดำเนินการวิจัย.....	๕
๒. ประวัติภาระและข้อเสนอแนะปัจจุบันต่าง ๆ	๕
ประวัติพะรัตน์สูญเสียและผู้ร่วมงานในภาระ.....	๕
ข้อเสนอแนะปัจจุบันต่าง ๆ	๗
การเรียกชื่อข้อเสนอแนะ.....	๑๒
วัตถุประสงค์ในการรjunctionาลกิจภาระ.....	๑๒
๓. การศึกษาเนื้อเรื่องและวิเคราะห์ที่มาของเนื้อเรื่อง.....	๑๔
การศึกษาเนื้อเรื่อง.....	๑๔
๑. ประณามค่า.....	๑๔
๒. สมัยก่อนพุทธกาล.....	๑๕
๓. สมัยพุทธกาล.....	๑๖
๔. สมัยหลังพุทธกาล.....	๑๖
๔.๑ พุทธศาสนาในชั้มพูทวีป (อินเดีย)...	๑๖
๔.๒ พุทธศาสนาในลังกาวีป(ศรีลังกา)...	๑๗
๔.๓ พุทธศาสนาใน lananana ไทย.....	๑๘
๕. การพறะนาความตอนจบ.....	๑๙
๖. การวิเคราะห์ที่มาของเนื้อหา.....	๑๙

๔. การศึกษาเชิงวิเคราะห์ทั่วไปและอัลลงการศาสตร์.....	๕๗
การศึกษาเชิงวิเคราะห์ลักษณะทั่วไป.....	๕๗
การศึกษาเชิงวิเคราะห์ลักษณะภาษา.....	๕๖
การศึกษาเชิงวิเคราะห์ด้านอัลลงการศาสตร์.....	๖๒
๕. ชนบทธรรมเนียมประเพณี และวัฒนธรรมที่สำคัญในชิงกາล - มาลีปกรณ์.....	๗๘
๖. สรุปและเสนอแนะ.....	๘๗
บรรณานุกรม.....	๘๙
ภาคผนวก.....	๙๓
ประวัติผู้เขียน.....	๙๙

ศูนย์วิทยทรัพยากร จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

คำชี้แจงบางประการในวิทยานิพนธ์

чинกalemalipgrs ฉบับภาษาบาลี ซึ่งมีชื่อในภาษาไทยว่า чинกalemalipgrs นั้น
กรมศิลปากรตราจสอบชำระและพิมพ์ขึ้นเป็นครั้งแรกในปี พ.ศ. ๒๕๑๙ ลงในหนังสืออนุสรณ์
งานพระราชทานเพลิงศพ ศาสตราจารย์ ร.ต.ท. แสง มนวิฐร ซึ่งการพิมพ์ครั้งนั้นได้พิมพ์
ไว้ตอนห้ายของฉบับแปลภาษาไทยของศาสตราจารย์ ร.ต.ท. แสง มนวิฐร (ฉบับกำเปล
ภาษาไทย ตั้งแต่หน้า ๑ ถึง ๑๖ และ ฉบับภาษาบาลีตั้งแต่หน้า ๑๗ ถึง ๒๔) ดังนั้น
ในเชิงอรรถจึงเขียนชื่นกalemalipgrs ทั้งฉบับภาษาบาลีและฉบับคำแปลภาษาไทย ดังนี้ :-

แสง มนวิฐร , чинกalemalipgrs (สิลปกร : ๒๕๑๙) , หนา... .

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย